

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10Co/39/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5817204619
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Urban
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2019:5817204619.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Urbana a sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Erika Vargu, v právnej veci žalobcov 1/ Z. R., nar. XX.X.XXXX, bytom V., X. XXX/XX, 2/ Ing. Q. R., nar. XX.XX.XXXX, 3/ Mgr. R. R., nar. XX.X.XXXX, 4/ Mgr. Y. R., nar. X.X.XXXX, 5/ Bc. R. R., nar. XX.X.XXXX, žalobcovia 2/ až 5/ bytom V., J. Q. XXX/XX, všetci žalobcovia právne zastúpení JUDr. Dušan Serek advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Nižná, Nová Doba 489/15, proti žalovanej Ing. L. T., rod. Z., nar. X.X.XXXX, bytom V., Q. XXX/XX, právne zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Vevurkom, so sídlom V., Ul. R. XXX/XX, o nahradenie prejavu vôle uzavrieť kúpnu zmluvu, na základe odvolania žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Námestovo č. k. 2C/48/2017-98 zo dňa 17. septembra 2018 takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu **p o t v r d z u j e**.

Žalovaná **m á** voči žalobcom 1/ až 5/ **n á r o k** na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom okresný súd v celom rozsahu zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali nahradenia prejavu vôle žalovanej tak, že je povinná ako predávajúca uzatvoriť so žalobcami ako kupujúcimi kúpnu zmluvu (ktorá bude tvoriť neoddeliteľnú súčasť rozsudku) týkajúcu sa dotknutých (v žalobe presne vymedzených) nehnuteľností. Vychádzal zo záveru, že žalovaná je s D. Z., D. R. a L. O., od ktorých nadobudla na základe kúpnych zmlúv predmetné nehnuteľnosti, v príbuzenskom vzťahu; jedná sa o pratety žalovanej, teda sestry jej starej matky F. Z.. Okresný súd konštatoval, že okrem uvedeného príbuzenského vzťahu ide aj veľmi blízky osobný vzťah, intenzitu ktorého možno posúdiť tak, že by ujmu, ktorá sa stala žalovanej, každá z nich pociťovala ako ujmu vlastnú. Predmetný blízky vzťah deklarovali vyššie menované aj čestnými vyhláseniami, ktoré predstavujú ich prejav vôle a vyjadrujú vzájomný blízky a rodinný vzťah so žalovanou, „ktorý je osobným pocitom a vnútorným presvedčením o vzájomnej blízkosti k žalovanej“.

2. Okresný súd uzavrel, že z výpovede žalovanej je objektívne preukázané, že popis vzájomných vzťahov s D. Z., D. R. a L. O. vzhľadom na stupeň príbuzenstva nie je bežný a teda spĺňa „predpoklady príbuzenstva v zmysle § 116 Obč. zák.“ O trovách konania rozhodol tak, že v spore plne úspešná žalovaná má podľa § 255 ods. 1 CSP nárok na ich náhradu voči žalobcom 1/ až 5/ v celom rozsahu; o výške náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

3. Proti tomuto rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote (spoločné) odvolanie žalobcovia 1/ až 5/ (ďalej len žalobcovia), ktorí sa domáhali jeho zrušenia a vrátenia veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Nespochybňovali, že výber dôkazov, ktoré budú v konaní vykonané je výlučne na úvahe súdu, pričom však (konajúci) súd musí dbať na to, aby nevyhlúčil taký dôkaz, ktorý „má potenciál preukázať rozhodný skutkový poznatok“. Nadväzne odvolatelia namietali, že okresný súd vyhodnotil

skutkový stav iba jednostranne, lebo zohľadnil len listiny (vyhlásenia) predložené žalovanou a výpoveď jej samotnej bez toho, aby vykonal aj výsluch svedkýň Z., R. a O. tak, ako to navrhovali žalobcovia.

Dotknuté vyhlásenia majú pritom len charakter súkromných listín, sú predtlačené a ich znenie je veľmi všeobecné, bez akejkoľvek bližšej špecifikácie vzťahu žalovanej s menovanými. Podľa žalobcov vyhlásenia nemožno porovnávať s výsluchom menovaných osôb, s ktorým sa spája poučovacia povinnosť, vrátane poučenia o trestnoprávných následkoch krivej výpovede.

4. Odvolatelia ďalej uviedli, že pociťovanie ujmy niekoho iného ako ujmy vlastnej je síce podmienkou subjektívnou, nestačí však iba tvrdenie dotknutých osôb, že ujmu iného pociťujú ako svoju vlastnú. Práve „dôvodnosť“ takéhoto pocitu vnáša do posudzovania prvok objektívnosti. Vzhľadom na nevykonanie navrhnutých dôkazov/výsluchov došlo k sťaženiu dôkaznej pozície žalobcov; ktorí mali za to, že okresný súd rozhodol predčasne. Navyše, pokiaľ nepovažoval za potrebné vykonať žalobcami navrhované výsluchy, mal tento postup v odôvodnení svojho rozsudku náležite odôvodniť.

5. Žalobcovia tvrdili, že už z okolností uvádzaných žalovanou na pojednávaní dňa 17.9.2018 o jej vzťahu s D. Z., D. R. a L. O. možno konštatovať, že vzťah medzi nimi „len z objektívneho hľadiska nemôže byť takým intenzívnym, ako to vyžaduje ust. § 116 Obč. zák.“. Naopak, ide iba o bežné rodinné vzťahy (v rámci širšej rodiny) a bežné občasnú návštevy dané miestom pobytu dotknutých osôb. V čase uzatvorenia sporných kúpnych zmlúv mala navyše žalovaná v starostlivosti batôľa, čo vylučuje, aby mohla mať intenzívny vzťah so svojimi pratetami.

6. Žalovaná žiadala napadnutý rozsudok potvrdiť. Poukazovala na to, že okresný súd na pojednávaní oboznámil strany s listinami obsahujúcimi čestné vyhlásenia D. Z., D. R. a L. O., v ktorých potvrdili, že ich vzájomný vzťah so žalovanou ony samotné považujú za vzťah v zmysle § 116 Obč. zák. Žalobcovia tieto prehlásenia nespochybnili. Napadnuté rozhodnutie tak vychádza zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu, ktorý bol tiež správne právne posúdený.

7. Žalovaná zopakovala, že aj ona by ako vlastnú pociťovala ujmu, ktorú by utrpela niektorá z jej pratiet. Doplnila, že žalobcovia o prevode spoluvlastníckych podielov vedeli a žalobu podali až potom, ako sa ona „márne snažila“ o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva so žalobcami. Zároveň v konaní, iniciovanom žalovanou, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (sp. zn. Okresného súdu Námestovo 2C/18/2017) žalobcovia prvotne namietali len cenu, ktorá bola ponúknutá za ich spoluvlastnícke podiely, až neskôr - podľa žalovanej účelovo - podali žalobu v súdnej veci.

8. Žalobcovia na predmetné vyjadrenie protistrany k ich odvolaniu už nereagovali.

9. Krajský súd, ako súd odvolací, vec preskúmal v rozsahu a z dôvodov vymedzených v odvolaní (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP) a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP) rozsudok okresného súdu potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP.

10. V zmysle § 140 Obč. zák. výnimka z predkupného práva pri prevode spoluvlastníckeho podielu, t.j. aj výnimka z povinnosti prevádzajúceho spoluvlastníka ponúknuť svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ostatným spoluvlastníkom, vychádza z preferencie blízkych (prioritne rodinných) vzťahov pred vzťahmi vlastníckymi, resp. pred ochranou vecného práva - práva spoluvlastníka. Pokiaľ dochádza k prevodu spoluvlastníckeho podielu na blízke osoby, nedisponujú ostatní spoluvlastníci nielen oprávnením prednostne sa o dotknutý spoluvlastnícky podiel uchádzať, ale ani oprávnením relevantne spochybníť z titulu nerešpektovania predkupného práva platnosť takéhoto prevodu.

11. Občiansky zákonník v otázke blízkych osôb v ustanovení § 116 vymedzuje prioritne subjekty, ktoré bez akéhokoľvek ďalšieho skúmania, resp. bez akejkoľvek ďalšej podmienky majú status blízkej osoby. Ide o osoby nachádzajúce sa v najužších rodinných väzbách (predkovia - potomkovia, súrodenci a manželia). Zároveň v časti za bodkočiarkou definuje (v podstate neohraničenú) skupinu, ktorá na status blízkej osoby potrebuje predovšetkým splniť podmienku, aby ujmu jednej z dotknutých osôb druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú. Jednoznačne ide o pomer, ktorý vychádza zo subjektívneho vnútorného emocionálneho vzťahu a v zásade niet žiadnych bezprostredne merateľných a paušálnych kritérií/veličín, ktoré by presne vymedzovali, kedy už medzi dotknutými osobami ide o vzťah osôb blízkych, a kedy ešte nie. Uvedené, samozrejme, nie je v rozpore s tým, že na preukázanie existencie takéhoto vnútorného pocitu/vzťahu musia byť dané určité v konkrétnostiach prípadu navonok sa prejavujúce individualizované okolnosti.

12. V preskúmvanej veci bol zo strany žalobcov vykonaný veľmi podrobný výsluch žalovanej, pričom zistenia z tohto vypočutia žalobcovia žiadnym spôsobom nespochybňovali. V tomto smere krajský súd zdôrazňuje, že v rámci vyhodnotenia daného dôkazu nebola určujúcou zápisnica o pojednávaní, ale (autentický) zvukový záznam, ktorý je v zmysle § 98 CSP jediným formálne akceptovaným zaznamenaním priebehu a obsahu procesného úkonu súdu.

13. Z výpovede žalovanej a predovšetkým z jej odpovedí na otázky právneho zástupcu protistrany je nesporné, že podrobné informácie o jej pratetách (pani L. O., pani D. R. a pani D. Z.), ktoré na ňu previedli kúpnyimi zmluvami ich spoluvlastnícke podiely, sú založené na dlhodobom intenzívnom vzájomnom kontakte. Vzťahy medzi menovanými a žalovanou vykazujú značnú intenzitu vzájomnej dôvery, pomoci a spolupatričnosti. Nejedná sa o žiadne náhodné kontakty, ktoré naopak prezentoval jediný na pojednávaní prítomný žalobca - žalobca v rade 2/ Ing. Q. R. - ale o ciele a pravidelné stretávanie spojené (aj) s rôznymi formami drobnej výpomoci, ktorá je (aktuálne) potrebná.

14. Pokiaľ prioritne obvyklú pomoc na „dennej báze“ poskytuje iná osoba (ako vo vzťahu k pani Z. dcéra pani R., ktorá s ňou žije i v spoločnej domácnosti), nie je nutné skúmať poskytovanie pomoci pri štandardných činnostiach zo strany žalovanej. Naopak, práve spoločné trávenie času, resp. pomoc pri aktivitách, ktoré predstavujú akúsi nadstavbu bežných (v zmysle pre každodenný život nevyhnutných a od neho neoddeliteľných) činností, preukazuje výraznú mieru vnútorného emočného prepojenia žalovanej a jej pratiet. Ak vo sfére, ktorú ony prežívajú ako pokojnú, až duchovnú (napr. návšteva kostola, úprava hrobových miest, návšteva rodného kraja počas významných sviatkov, ale i rozhovory o interných až intímnych rodinných veciach) sa panie Z., R. a O. cítia konformne v spoločnosti žalovanej a navzájom tento kontakt opakovane vyhľadávajú, je potom jednoznačne nutné ich vzťah kvalifikovať ako vzťah spĺňajúci definíciu blízkych osôb v zmysle § 116 Obč. zák., časť za bodkočiarkou.

15. Rozhodne nejde o iba akési náhodné, ojedinelé a takmer len zdvorilostné stretnutia „pri káve“, ako sa ich - nezodpovedajúco stavu veci a bez akéhokoľvek relevantného skutkového spochybnenia - snaží prezentovať strana žalobcov. Rovnako vo vzťahu k pani O., ktorá jediná zo „zainteresovaných“ osôb žije mimo V., neobstojí poukazovanie na nízku intenzitu kontaktov so žalovanou. Menovaná totiž vždy, keď príde do V. (hoci len niekoľkokrát za rok), sa stretne so žalovanou. Navyše, žalovaná ju i sama iniciatívne navštívi v mieste jej bydliska (v Y. P.); ktoré okolnosti žalobcovia v odvolaní vôbec nespochybňujú.

16. Je nutné pripomenúť, že v otázke posúdenia hĺbky/kvalifikovanej kvality vzájomného vnútorného vzťahu (aby ujmu utrpenú jednou z dotknutých osôb druhá pociťovala ako vlastnú) nie je určujúca početnosť priamych stretnutí. Samotný prípadný faktický stav, kedy sa konkrétne osoby z objektívnych dôvodov (napr. vzdialenosť bydlísk, vyšší vek, problémy s dopravou...) dlhobojšie bezprostredne/osobne vôbec nestretnú, nemá osobitnejší vplyv na danosť vnútorného emocionálneho vzťahu. Z daného titulu nie je podstatné, či v čase namietaných prevodov spoluvlastníckych podielov bola žalovaná na rodičovskej, resp. materskej dovolenke a či v dôsledku starostlivosti o dieťaťa vo veľmi útlom veku bola intenzita osobných kontaktov znížená. V tomto smere však žalujúca strana výsluch žalovanej ani nevedla, pričom zo všeobecnejšieho hľadiska (aj z dôvodu, že žalovaná v danom období nechodila do zamestnania) nie je možné - práveže - vylúčiť väčší rozsah stretnutí.

17. Taktiež nie je opodstatneným smerovanie argumentácie žalobcov k nutnosti preukazovania aktívnej pomoci (v súdnej veci prioritne zo strany žalovanej) medzi osobami, ktorých vzťah je posudzovaný z hľadiska naplnenia podmienky definovanej v § 116 Obč. zák., časť za bodkočiarkou. Dotknuté zákonné ustanovenie nevyžaduje bezprostrednú faktickú pomoc, resp. starostlivosť, ktorá je vlastná iným inštitútom súkromného práva (napr. dedičskému oprávneniu v zmysle § 474 ods. 1 Obč. zák. či prechodu nájmu bytu podľa § 706 ods. 1 Obč. zák. starostlivosť o spoločnú domácnosť alebo vzájomná odkázanosť výživou). Naproti tomu vzťah blízkych osôb má jednoznačne základ vo vnútornom emočnom pomere dotknutých osôb. Obdobne ako u osôb zákonom priamo zadaných ako blízkych (príbuzní v priamom rade, súrodenci a manželia), u ktorých bezprostredne právna norma prezumuje takú intenzitu vzájomného vzťahu, že ujmu jednej by druhá osoba dôvodne považovala za ujmu vlastnú, pričom je úplne irelevantné, aká je kvalita, či kvantita ich vzájomných faktických kontaktov.

18. Len pre úplnosť krajský súd dodáva, že z výsluchu žalovanej bola zrejmá jej znalosť pomerov všetkých troch prevodkýň spoluvlastníckych podielov, ktorá vôbec nevykazovala znaky „naučenosti“. Naopak, išlo o v plnej miere autentické a veľmi spontánne odpovede. Napríklad pri otázke na počet detí pani R. je v zápisnici zachytená len odpoveď „6 detí“, pričom zo zvukového záznamu je zrejmé, že žalovaná tieto deti postupne vymenúva ich menami a až následne vyslovuje (číselné) konštatovanie o počte detí. Rovnako vo vzťahu k zdravotným problémom pani O., ktoré v zápisnici nie sú ani zachytené

(zrejme i z titulu určitej ochrany osobných údajov), je zjavná nielen ich dobrá znalosť na strane žalovanej, ale aj jej snaha ochrániť menovanú pred možnými negatívnymi dôsledkami „zverejnenia“ predmetných zdravotných problémov.

19. Z doteraz konštatovaného vyplýva, že okresný súd náležite ustálil skutkový stav na vyslovenie záveru o existencii zákonom predpokladaného blízkeho vzťahu medzi predávajúcimi spoluvlastníkmi a medzi žalovanou. Nadväzne nebolo nevyhnutné vykonanie dôkazu výsluchmi svedkýň; osobitne, ak každá z nich učinila čestné prehlásenie s úradne overeným podpisom, v ktorom bez akýchkoľvek pochybností potvrdili existenciu blízkeho vzťahu k žalovanej, vrátane konštatovania, že ju vnímajú ako svoju vlastnú vnučku.

20. Je však potrebné čiastočne súhlasiť s odvolateľmi, že okresný súd dostatočne nevysvetlil dôvody, pre ktoré nevykonal žalobcami navrhované výsluchy svedkýň - prevodkýň spoluvlastníckych podielov. Zároveň, celkovo odôvodnenie napadnutého rozsudku pôsobí príliš stroho, ktoré nedôslednosti však odstránil doplnením dôvodov odvolací súd, keďže konanie na súde prvej a druhej inštancie tvorí jeden celok (bližšie napr. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 372/08, či IV. ÚS 350/09).

21. V širších spojitostiach a nad bezprostredný rámec odvolania krajský súd doáva, že pokiaľ by žalovaná mienila konať účelovo a v snahe vyhnúť sa eventuálnym spochybňovaniam zo strany ostatných spoluvlastníkov, postačovalo jej iniciovať najskôr prevod spoluvlastníckych podielov od pani R., pani Z. a pani O. na jej starú matku pani Z. (ktorá je ich sestrou) a následne prikrčiť k prevodu - takto „zceleného“ spoluvlastníckeho podielu - z menovanej na samotnú žalovanú. V danom prípade by sa pri všetkých prevodoch jednalo o osoby blízke „zo zákona“ (súrodenci, resp. príbuzní v priamom rade) a teda žalobcom v pozícii ďalších spoluvlastníkov by neprináležalo žiadne oprávnenie domáhať sa predkupného práva. Veľmi úzke a pozitívne vzťahy medzi menovanými sestrami pritom potvrdila aj strana žalobcov.

22. Nakoľko odvolacie námietky vymedzené žalobcami, ktorými je odvolací súd viazaný, neboli dôvodné a odvolací súd nezistil ani nedostatky v postupe okresného súdu, na ktoré prihliada z úradnej povinnosti (§ 380 ods. 2 CSP), v meritórnej časti napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny.

23. Žalobcovia síce odvolaním výslovne napadli aj výrok rozsudku okresného súdu o trovách prvoinštančného konania, ale výlučne v súvislosti s nimi tvrdenou nesprávnosťou rozhodnutia vo veci samej (zamietnutím žaloby). Nadväzne, potvrdenie rozhodnutia v meritórnej časti zakladá vecnú správnosť aj od nej závislého výroku o náhrade trov konania. Len na okraj krajský súd dopĺňa, že okresný súd náležite aplikoval zásadu plného úspechu v spore v zmysle § 255 ods. 1 CSP.

24. O trovách odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 255 ods. 1 v spojení s 396 ods. 1 CSP. Odvolatelia - žalobcovia neboli v tomto štádiu konania (vôbec) úspešní, preto má žalovaná voči nim nárok na náhradu trov odvolacieho konania v (plnom) rozsahu - 100%.

25. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné dovolanie z dôvodov vymedzených v § 420 a § 421 CSP. Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Táto povinnosť neplatí v prípadoch vymedzených v § 429 ods. 2 CSP.